

DEMOKRACIJA

Leto VIII. - Štev. 9

Trst - Gorica 26. februarja 1954

Še o državljanstvu

Zadnjič smo dovolj jasno in izčrpno pojasnili, kako je z opcijsami in kdo nosi odgovornost za to, da jih italijanske oblasti zdaj s takšno lahko odbijajo. Vendar to ni edina in niti ne največja napaka ki je bila zgrešena pri urejevanju državljanstva polzcaj primorskih Slovencev, živečih v Trstu.

Z mirovno pogodbo z Italijo je bil določen kot odločilni datum za presojanje državljanstva položajem posameznikov 10. junij 1940, t. j. dan, ko je fašistična Italija vstopila v vojno. Kdor je takrat živel v mejah povojne Italije ali v tujini in je bil italijanski državljan te je ohranil svoje državljanske pravice. Tisti, ki so živeli v izgubljenih pokrajinalah in so bili italijanski državniki, pa so to svojstvo izgubili, v kolikor se niso poslužili pravice opcijske, katera jim mora biti, kakor zdaj stvari stope, potrjeno tako z jugoslovanskim, kakor z italijanske strani.

V ostalem pa je mirovna pogoda popolnoma izpregledevala veliko, v naših krajih naravnost ogromno števila beguncev iz obdobja med prvo in drugo svetovno vojno, ki so se pred nasiljem ali pa iz razlogov živiljenskega obstoja morali zateći v tujino. Dokazov, kako se je v tem času v tviški Julijski krajini izvajala denacionalizacijska politika, je dovolj, od naenkratne ukinitev slovenskih sc, pozivog na rednih domov in raznih demonstrativnih procesov ter umorov. Z njimi bi lahko več kakor samo opravičili vso to emigracijo k tistim tipično politično emigracijom, kateri ni bila odprta nobena druga pot. Zakaj so torej sestavljali mirovne pogode z Italijo popolnoma pozabili na to kategorijo oseb ter so tako dejansko sankcionirali, vsaj glede prebivalstva, najpomembnejše rezultate fašistične protislovenske in protihrvatske politike. Ze danes, iz komaj šestletne perspektive, vidimo, kako velika je bila ta napaka. To je vprašanje, ki terja svoj odgovor.

Dokler ne pride na dan morebitno drugačno, seveda dokumentirano pojasnilo, si tega dejstva ne moremo razlagati drugače, kakor nekako takole: jugoslovanska delegacija, ki je bila v tistem trenutku edina poklicana, da zastopa korisni tukajšnjega jugoslovenskega živilja, je šla na Pariško konferenco z načrtom, da pridobi Trst Jugoslaviji. To so bili časi »sedme republike«. Toda Sovjeti, na katere so takrat jugoslovanski komunisti gradili vse svoje upe, so v odločilnem trenutku popustili in videti je, da se jugoslovanska delegacija pri nadaljnjem poteku konference, vsaj kar se tiče Svobodnega tržaškega čezmira, ni več znašla. Vprašanje, ki jo je nekako razočaralo, ni posvečalo dolne pozornosti in tako je bil zgrešen niz usudčnih napak. Poleg tega ne smemo pozabiti, da so to bila leta, ko se je vabilo v Jugoslavijo celo povratniki iz prekomorskih dežel. V tem smislu je bila razvita zelo močna propaganda in rezim vsekakor ni bil naklonjen misli, odnosno si sploh ni mogel predstavljati da bi se posamezniki iz blagoslovljene snove stvarnosti želeti povrniti v kapitalistični Trst. Nu takšno pot bi se vendar podali celo reakcionarji. Kakšna nevarnost!

Ce nekoliko pomislimo, se bomo kaj hitro spomnili, da je bila v tistih letih zares tako Jugoslovanska delegacija, ki bi morala na mirovni konferenci zastopati tudi koristi tržaškega živilja, je gledala na to vprašanje s stališča svoje lastne notranje politike, ne pa s stališča širših koristiv in pravici, med katerimi ni ravno najmanjša želja mnogih primorskih Slovencev za povratek v rojstni kraj.

Temu dejstvu, s katerim se je dejansko potrdilo pravilnost vseh izseljevanj, katera je povzročil fašizem, so dala svoj pečat še nekatera druga dejstva. Ce že gremo mimo meglenih določil mirovne pogodbe o povračilu materialne skode, povzročene tržaškim Slovencem pod fašistično vladavino in mimo odstotkov predpisov o vložkojšnem povratku vsaj tistih institucij in nepremičnin, ki so se obstale, pa pri obravnavanju vprašanja državljanstva nikakor ne smemo izpregledati, da so jugoslovanske oblasti v nadaljnjih letih z naravnost sumljivo blagočinstonjo odgovarale na vsako italijansko vprašanje glede državljanstva oseb, katerim ga je predvajala Jugoslavija dala enostavno zato, da so se lahko primerno zaposlite. S tem so jugoslovanske oblasti zoper bistveno prispevale k izgubi tukajšnjih državljanstvih pravic.

(Konec na 2. strani)

BERLINSKA BILANCA

Italijanski tisk desničarske smeri je že pred začetkom berlinske konference izrazil mišljene, da bo ta ostala brez vsakega uspeha. Kaj euda torej, ce italijanski desničarji danes zgornovo ugotavljajo, da so dogodki potrdili njihove napovedi! V »Corriere della Sera« je Augusto Guerriero objavil svoje zaključke, ki pa z logiko nima nobenih stičnih točk.

Toda stvari stoje priljeno drugače in Foster Dulles ima prav, ko je izjavil, da ga izid konference zadovoljuje. Tik po njenem zaključku so z italijanske strani naglaševali, da je bil Molotov prisiljen odkriti svoje karte. Ce bi ne bili dosegli ničesar drugače kot to, so tudi že nekaj dosegli! Toda zadnji razgovor Molotova s Figiom je dal še neko dragocenost, in sicer ugotovitev, da je bila Sovjetska zveza pripravljena opustiti zahtev po hranitvi svojih čet v Avstriji, če bi mogla računati s tem, da Avstrija svojih vojakov ne bo stavila v službo neke protiruske skupine držav. Tako namreč tolmačijo Molotovov izraz o potrebi, da se Avstrija ne priključi nobenemu vojskemu sporazu.

Ne bomo torej prestopili okvirja verjetnosti, če zaključimo, da je bilo Sovjetski zvezi manj do tegu, da bi se zavarovala pretežnost v Srednji Evropi, kolikor da je težila za tem, da se zavaruje proti nevarnosti povratka nekdanje nemške sile.

Nemčija se namreč z neverjetno brzino dviga iz brezna posledic izgubljene vojne. Ona je že po zlomu l. 1918 v desetih letih dosegla možnost, da se je kot velika podpora sila uprla Poincaréovim varnostnim meram. In nemški uspen v likvidaciji francoske zasedbe Porurja je privelen do znotrivatev nemškega radikalizma in do Hitlerjevega vzpona ter slednjie do druge svetovne vojne. Zdaj se pa Sovjeti boje, da ne bi okrepljenia Nemčija spet mogla dati pobude za razmah povračilnih teženj in sporedno s tem prispevati k ustvari neke že na pol gotove protisovjetske koalicije, ki bi šla za tem, da Sovjetska zveza potisne v stare meje iz l. 1920.

Iz te sovjetske bojazni, ki očitno izhaja iz izkušenj, da je za Sovjetsko zvezo (enako kot je bil za Napoleona) nemški zalogaj nepravljiv, izvira sovjetska težnja po sporazumu z Zahodom. Ze v hladni vojni Sovjetska zveza išče načina, da bi se sporazumela. Zato ne kaže goroviti, da se je berlinsk

Tudi danes v Evropi ne manjka krogov, ki bi hoteli »orientalizacijo« Sovjetske zveze in osvoboditev evropske sredine od njenega vpliva.

Toda danes v Evropi ne manjka krogov, ki bi hoteli »orientalizacijo« Sovjetske zveze in osvoboditev evropske sredine od njenega vpliva.

Zdaj se pa

Toda je bila v Jalti cena za razmeroma skromna, se se danes prilike popolnoma spremeni. Ko je bila Jalta pozorišče znane konference, je bila Srednja Evropa se v nemških rokah in Japonci so držali še pol Azije. Danes je pa Sovjetska zveza v Berlinu, na Dunaju

Redki so Slovenci, ki bi jih letosno zma pripeljali v Berlin, in se bolj na redko so posejane tržaške Slovenke, ki bi vtaknile svoj splendid isolacionizem in sklenila vse zvezzo z Zahodom, je Nemčija kazala pripravljenost podpreti rusko ekspanzijo v Mandžuriji. V Nemčiji je bilo tedaj čuti izrek o potrebi evropske obrambe proti »stručnemu nevarnosti« in oboroževali soso nemške Nemce da bi razkrojevali avstrijsko monarhijo, da bi takrat mogli izvesti tisto delitev Srednje Evrope, ki je Bismarcku lebdela pred očmi pred vojno z Avstrijo.

Tudi danes v Evropi ne manjka krogov, ki bi hoteli »orientalizacijo« Sovjetske zveze in osvoboditev evropske sredine od njenega vpliva.

Toda je bila v Jalti cena za razmeroma skromna, se se danes prilike popolnoma spremeni. Ko je bila Jalta pozorišče znane konference, je bila Srednja Evropa se v nemških rokah in Japonci so držali še pol Azije. Danes je pa Sovjetska zveza v Berlinu, na Dunaju

Paradiz je od nekdaj draži žensko radovodnost, rdeči paradiz pa je zame še prav posebno zapeljiv, odkar sem si ogledala Titov posnetek in ga primerjal s propagandističnimi čari v »Primorskem dnevniku« s katerimi v nadaljevanju streže tržaškim Slovencem g. dr. Bartol. Clokev je v resnicni nezadovoljivo božje stvarstvo! Včasih sem m'sila, da delimo človeške oči po barvi, odsevu, blešku, obliku, velikosti itd., sedaj pa vem, da je na tem božjem svetu tudi nekaj ljudi, ki so slepi ne samo za barve, načrte pa tudi za pravicoljubnost in resnico. Zaključek prve polovice XX. stoletja je ustvaril kar preveč takih ofensivnih spačkov, posebno med partijskimi potnikin in sočniki. So to pač neizogibne življ.

Paradiz je od nekdaj draži žensko radovodnost, rdeči paradiz pa je zame še prav posebno zapeljiv, odkar sem si ogledala Titov posnetek in ga primerjal s propagandističnimi čari v »Primorskem dnevniku« s katerimi v nadaljevanju streže tržaškim Slovencem g. dr. Bartol. Clokev je v resnicni nezadovoljivo božje stvarstvo! Včasih sem m'sila, da delimo človeške oči po barvi, odsevu, blešku, obliku, velikosti itd., sedaj pa vem, da je na tem božjem svetu tudi nekaj ljudi, ki so slepi ne samo za barve, načrte pa tudi za pravicoljubnost in resnico. Zaključek prve polovice XX. stoletja je ustvaril kar preveč takih ofensivnih spačkov, posebno med partijskimi potnikin in sočniki. So to pač neizogibne življ.

Končno pa tako strašno le ni bilo v rdečem paradizu — vsaj zame ne — saj sem se vrnila živa in zdrava. To pa, kar sem videla z lastnimi očmi, ki jih slučajno se mi napadla rdeča očesna spačkova načinka, je bilo močno hudo. Je pa tako na Zahodu, da mnogi ne verujejo in tudi ne morejo verjeti, zato ker je resnični komunistični svet v svojem lastnem skotišču stronomsko oddaljen od duhovnega obzorja zahodnjaka. Težko bi kdo razumel, da je komunistični stvarnost dejansko en sam nepretorgan pritisk, podoben razpoloženju človeka, ki ga tlači mora. Vzhodni, pravoverni komunistični svet je sestavljen iz kulic in fasad; je to nekak gledališki oder s premestnitvijo vrvičem, ki vodi v življeno komunističnega podanika. Ledenec so tiste lutke, ki igrajo glavne vloge. Obrazi in drže ljudi razdejavo nedvoumno, da so vrvice pošteno zamotane. Nezaupanje je bistvena početa vsega življ.

Končno pa tako strašno le ni bilo v rdečem paradizu — vsaj zame ne — saj sem se vrnila živa in zdrava. To pa, kar sem videla z lastnimi očmi, ki jih slučajno se mi napadla rdeča očesna spačkova načinka, je bilo močno hudo. Je pa tako na Zahodu, da mnogi ne verujejo in tudi ne morejo verjeti, zato ker je resnični komunistični svet v svojem lastnem skotišču stronomsko oddaljen od duhovnega obzorja zahodnjaka. Težko bi kdo razumel, da je komunistični stvarnost dejansko en sam nepretorgan pritisk, podoben razpoloženju človeka, ki ga tlači mora. Vzhodni, pravoverni komunistični svet je sestavljen iz kulic in fasad; je to nekak gledališki oder s premestnitvijo vrvičem, ki vodi v življeno komunističnega podanika. Ledenec so tiste lutke, ki igrajo glavne vloge. Obrazi in drže ljudi razdejavo nedvoumno, da so vrvice pošteno zamotane. Nezaupanje je bistvena početa vsega življ.

Nekaj korakov dalje stoji nekaj zahodnih stražnikov in prav tem je moja zunanjost vzbujala nepotrebnost pozornosti. Policijski narednik me je pobral za dokumente. Pokazala sem mu svoj potni list. Obraz se mu je čudovito podaljšal in že v naslednjem trenutku je poklical na pomoč policijskega komisarja. Po nekaj dolgotrajnih telefonskih razgovorih me je končno pritisknil k vsem in sreči.

Nekaj korakov dalje stoji nekaj zahodnih stražnikov in prav tem je moja zunanjost vzbujala nepotrebnost pozornosti. Policijski narednik me je pobral za dokumente. Pokazala sem mu svoj potni list. Obraz se mu je čudovito podaljšal in že v naslednjem trenutku je poklical na pomoč policijskega komisarja. Po nekaj dolgotrajnih telefonskih razgovorih me je končno pritisknil k vsem in sreči.

Nekaj korakov dalje stoji nekaj zahodnih stražnikov in prav tem je moja zunanjost vzbujala nepotrebnost pozornosti. Policijski narednik me je pobral za dokumente. Pokazala sem mu svoj potni list. Obraz se mu je čudovito podaljšal in že v naslednjem trenutku je poklical na pomoč policijskega komisarja. Po nekaj dolgotrajnih telefonskih razgovorih me je končno pritisknil k vsem in sreči.

Nekaj korakov dalje stoji nekaj zahodnih stražnikov in prav tem je moja zunanjost vzbujala nepotrebnost pozornosti. Policijski narednik me je pobral za dokumente. Pokazala sem mu svoj potni list. Obraz se mu je čudovito podaljšal in že v naslednjem trenutku je poklical na pomoč policijskega komisarja. Po nekaj dolgotrajnih telefonskih razgovorih me je končno pritisknil k vsem in sreči.

Nekaj korakov dalje stoji nekaj zahodnih stražnikov in prav tem je moja zunanjost vzbujala nepotrebnost pozornosti. Policijski narednik me je pobral za dokumente. Pokazala sem mu svoj potni list. Obraz se mu je čudovito podaljšal in že v naslednjem trenutku je poklical na pomoč policijskega komisarja. Po nekaj dolgotrajnih telefonskih razgovorih me je končno pritisknil k vsem in sreči.

Nekaj korakov dalje stoji nekaj zahodnih stražnikov in prav tem je moja zunanjost vzbujala nepotrebnost pozornosti. Policijski narednik me je pobral za dokumente. Pokazala sem mu svoj potni list. Obraz se mu je čudovito podaljšal in že v naslednjem trenutku je poklical na pomoč policijskega komisarja. Po nekaj dolgotrajnih telefonskih razgovorih me je končno pritisknil k vsem in sreči.

Nekaj korakov dalje stoji nekaj zahodnih stražnikov in prav tem je moja zunanjost vzbujala nepotrebnost pozornosti. Policijski narednik me je pobral za dokumente. Pokazala sem mu svoj potni list. Obraz se mu je čudovito podaljšal in že v naslednjem trenutku je poklical na pomoč policijskega komisarja. Po nekaj dolgotrajnih telefonskih razgovorih me je končno pritisknil k vsem in sreči.

Nekaj korakov dalje stoji nekaj zahodnih stražnikov in prav tem je moja zunanjost vzbujala nepotrebnost pozornosti. Policijski narednik me je pobral za dokumente. Pokazala sem mu svoj potni list. Obraz se mu je čudovito podaljšal in že v naslednjem trenutku je poklical na pomoč policijskega komisarja. Po nekaj dolgotrajnih telefonskih razgovorih me je končno pritisknil k vsem in sreči.

Nekaj korakov dalje stoji nekaj zahodnih stražnikov in prav tem je moja zunanjost vzbujala nepotrebnost pozornosti. Policijski narednik me je pobral za dokumente. Pokazala sem mu svoj potni list. Obraz se mu je čudovito podaljšal in že v naslednjem trenutku je poklical na pomoč policijskega komisarja. Po nekaj dolgotrajnih telefonskih razgovorih me je končno pritisknil k vsem in sreči.

Nekaj korakov dalje stoji nekaj zahodnih stražnikov in prav tem je moja zunanjost vzbujala nepotrebnost pozornosti. Policijski narednik me je pobral za dokumente. Pokazala sem mu svoj potni list. Obraz se mu je čudovito podaljšal in že v naslednjem trenutku je poklical na pomoč policijskega komisarja. Po nekaj dolgotrajnih telefonskih razgovorih me je končno pritisknil k vsem in sreči.

Nekaj korakov dalje stoji nekaj zahodnih stražnikov in prav tem je moja zunanjost vzbujala nepotrebnost pozornosti. Policijski narednik me je pobral za dokumente. Pokazala sem mu svoj potni list. Obraz se mu je čudovito podaljšal in že v naslednjem trenutku je poklical na pomoč policijskega komisarja. Po nekaj dolgotrajnih telefonskih razgovorih me je končno pritisknil k vsem in sreči.

Nekaj korakov dalje stoji nekaj zahodnih stražnikov in prav tem je moja zunanjost vzbujala nepotrebnost pozornosti. Policijski narednik me je pobral za dokumente. Pokazala sem mu svoj potni list. Obraz se mu je čudovito podaljšal in že v naslednjem trenutku je poklical na pomoč policijskega komisarja. Po nekaj dolgotrajnih telefonskih razgovorih me je končno pritisknil k vsem in sreči.

Nekaj korakov dalje stoji nekaj zahodnih stražnikov in prav tem je moja zunanjost vzbujala nepotrebnost pozornosti. Policijski narednik me je pobral za dokumente. Pokazala sem mu svoj potni list. Obraz se mu je čudovito podaljšal in že v naslednjem trenutku je poklical na pomoč policijskega komisarja. Po nekaj dolgotrajnih telefonskih razgovorih me je končno pritisknil k vsem in sreči.

Nekaj korakov dalje stoji nekaj zahodnih stražnikov in prav tem je moja zunanjost vzbujala nepotrebnost pozornosti. Policijski narednik me je pobral za dokumente. Pokazala sem mu svoj potni list. Obraz se mu je čudovito podaljšal in že v naslednjem trenutku je poklical na pomoč policijskega komisarja. Po nekaj dolgotrajnih telefonskih razgovorih me je končno pritisknil k vsem in sreči.

VESTI Z GORIŠKEGA

Pravična borba za našo stvar Od te borbe nikoli ne bomo odnehal!

Krivična in protislovna izjava videmskega prefekta dr. Candolini-ja

Nikjer na svetu človek ne naleti na tako gorostasna protislovja, kot jih mi Slovenci v Italiji moramo slišati iz ust tudi visokih in vplivnih laških mož, ko gre za priznanje naših še tako jasnih in upravičenih pravic! Komunistična dialektika je orodje, ki se ga komunisti poslužujejo v borbi za doseglo svetih ciljev: cilj in sredstvo obsojamo kot zgreden! Pa se vnedat pri komunistih ne dogaja, da bi svetim podložnim narodom ali manjšinam zanikal jezikovne pravice in jih glede tega preganjali in mučili.

Pod Italijo pa trpimo mi Slovenci glede jezikovnih pravic in narodne zaščite sploh kar najgrže ravnanje, in to že od leta 1866, ko so naši bratje v videški pokrajini prvič nesrečno padli pod Italijo.

Fašizem nas je, rekli bi ob splošnem odobravanju vsega italijanskega naroda in le z malimi častnimi izjemami, hotel kratko in malo vse izbrisiti s te zemlje, na kateri živimo od vekov!

Leta 1945 je rimska vlada slovensko izjavila, da bomo uživali, kar nam ostane v mejah Italije, najširše jezikovne in splošne narodne pravice tako v zasebnem kot v javnem življenu.

Videški prefekt dr. Candolini je jeseni istega leta v posebnem uradnem pismu na slovenske duhovnike v videški pokrajini to vladno izjavo ponovil ter poudaril svojo zahtevo, da se kult slovenske narodnosti mora zajamčiti in spoštovati. To isto slovensko duhovščino je v istem pismu prosil, naj mu javi vsak primer nasprotnega postopanja v kraju, kjer svetojo duhovniško službo opravlja.

Pred nekaj leti nas je dr. Candolini zaradi pripravljanja osnovne deželnega statuta povabil na poseben sestanek v Videm, kjer pa je zavrnit našo zahtevo, da se priznanje naših jezikovnih pravic in narodnega zastopstva kot takoj v javni upravi vneset v statut.

Dobro ga je takrat podpiral tudi dr. Angelo Cuiot iz Gorice, ki je že ob raznih prilikah nastopil proti našim pravicam.

*Patrie dal Friuli, štev. 5-6 od tega leta, pa v dolgem članku polemizira z dr. Candolinijem, kateremu očita, da je na seji videškega pokrajinskega sveta 9. januarja t.l. rekel nobedeno: »Goroviti o mešanih jezikovnostih in naši deželi bi bilo resnično in pravo izdajstvo.«

Patrie dal Friuli stavljata to dr. Candolinijevo izjavo na laž, ker m. jasno dokazuje, da — kjer mešana jezikovnost že obstaja — je ni moči niti zanikati niti ne govoriti o kakem izdajstvu od strani tistih, ki po določilih ustave same (člen 6) zahtevajo, da se vse te določbe glede jezikovnosti uradno izvedejo, da se ustava ne krši!

Tako pravi »Patrie dal Friuli«, da imamo v naši deželi furlansčino, slovenčino, nemščino in italijansčino! Vsi te štirje jeziki so od nekdaj tu doma in ustava jih v svojem 6. členu, vsaj kar se tiče furlansčine, slovenčine in nemščine, izrecno priznava kot jezike, kih je treba s posebnim ustavnim zakonom zaščititi!

In »Patrie dal Friuli« vztraja, da gre očitek izdajstva le tistim, ki resnice in ustavnega določila ne spoštujejo ter grozi dr. Candolini, da objavi okrožnico, ki jo zgoraj omenjam, in ki smo jo s tega mesta že večkrat objavili, katero je on, kot videški prefekt jeseni leta 1945 izdal na slovensko duhovščino s priznanjem vseh jezikovnih pravic Slovencev v Italiji in z zagotovilom, da bodo spoštovane obenem s kulom slovenske narodnosti!

Ta okrožnica ali pismo nosi datum: Videm, 18. septembra 1945 in številko 4569/Gab.

KDO JE IZDAJALEC?

Da pokažemo dr. Candoliniu njegovo lastno protislovje in »izdajstvo nad resnico in nad obljubami ter nad slovenske jezikovne pravice, ponatiskujemo nobedeno v italijansčini to pismo-okožnico, ki se glasi:

»S.E. il Ministro dell' Interno mi da notizia del Vostro reclamo a proposito dell'uso della lingua slovena.

Il mio pensiero in proposito risulta dalla lettera della quale unico copia.

Intendo che sia rispettato pienamente il diritto al culto della nazionalità slava nell'ambito della

vita dello Stato Italiano e in tutto senso darò disposizioni.

Se qualche specifico inconveniente ancora si verificasse, Vi prego di segnarmelo in modo preciso indicando persone, tempo e luogo in cui non mancherò di intervenire.

Frattanto mi è grato assicurarVi il vivo interessamento del Governo Nazionale a favore della libertà delle popolazioni slave incluse nel nostro Stato e Vi prego di valutare debitamente la portata delle dichiarazioni che nell'agosto p.p. emetteva in proposito il Consiglio dei Ministri.

Non dubto poi che anche la S.V. Revma concorrerà all'opera che tutti i cittadini devono svolgere perché, all'intufo dello inaspimento di nazionalismi, i popoli si guardino, si rispettino e si amino nello spirito di libertà, della democrazia, della umana cooperazione.«

Ta današnja objava dr. Candolini je okrožnica velja tudi kot dokaz listu »Giornale di Trieste«, kjer veljajo i ministarske i prefektove izjave in obljubje v Italiji, ko gre za Slovence, ki tu že od vekov bivajo na svoji zemlji.

Iz tega je tudi razvidno, s kako resnimi ministri in prefekti imamo Slovenci v Italiji opraviti. Vsem priznavajo in obljubljajo, nicensar ne dajo in spoštujejo!

VABILo LISTU »GIORNALE DI TRIESTE«

Ker se »Giornale di Trieste«, št. 2272 od 23. t.m., laživo in precej neumno zaganja v »Demokracijo« od preteklega tedna zaradi njenih člankov v zadavi opicij, vabimo ta list, naj se oglasi glede vladne, dr. Candolinijeve izjave od leta 1945 glede ravnanja s Slovenci v Italiji, ter nam dokaže, črno na bele, kako sta vlaža in prefekturna svoje takratno priznanje in obljubo dejanski ostvarila in Slovence jezikovno v zasebnem in javnem življenu zaščitila!

Hkrati pa vabimo isti »Giornale di Trieste«, da se potrdi objaviti v »Demokraciji« od preteklega tedna glede opicij napisali in objavili, da bo ne le naša slovenska javnost, marveč tudi italijanska, videle in se prepričala, kako gorostavno laže in zavija, ko tako piše, kot je pisal v svoji štev. 2272 od 23. t.m.

M smo v »Demokraciji« od preteklega tedna prosili milosti, zo smo goriški prefekturni nasvetovalci, naj ravna s slovenskimi optantimi, skorajno, ker smo izrecno pošudarili, da so slovenski optanti, ki so tudi italijansko govorile, bili upravičeni optirati za obranitev italijanskega državljanstva že po določilih mirovnih pogodb, ki je ne moreta ali vsaj ne bi smela spremeniti niti Italija niti Jugoslavija niti posamezno niti skupno in dogovorjeno!

Poudarili smo tudi kričeča protislovja in krivice, ki se dogajajo pri odobravanju opicij od strani

prefekture in smo prav zaradi tega izrazili željo, naj bi z vsemi optanti ravnala prefekturna enako ter jim vsem skupaj opicijo potrdila.

Rekli smo tudi, da prefekturna zvraca odobritev opicije prav tistim slovenskim optantom, katerih otroci so prisiljeni obiskovati italijansko šolo.

Gospodje okrog »Giornale di Trieste« bi se lahko sramovali, ko potvrdijo resnico, kot so jo potvrdili v svojem članku, ki ga danes omenjam!

KLJUB VSEMU SE ZASCITA SLOVENCEV IN ITALIJII MORA IZVESTI

Kot že enkrat prej, ponavljajo »Messaggero Veneto« od 23. t.m., z objavo vesti, da je poslanec Prez. prosil rimske zunanje ministrstvo, naj mu pojasni šolski položaj Slovencev v Italiji.

»Messaggero Veneto« pravi, da je temu poslancu dalо zunanje ministrstvo sporočilo, da slovenske šole na Goriškem dejanski že delujejo. Kar se pa splošno zaščite Slovencev tiče, bo to zagotovljeno z izvedbo posebne avtonomije dežele Furlanije - Julijanske krajine!

Zato ponavljamo mi Slovenci s tem spremstvu domačinov pokopali v tork 23. t.m. Vsi iskreno sočutujemo s težko prizadetemu mlademu Vojkota in jizrekamo naše sožalje. Dobrega in pridnega Vojkota pa ne bomo pozabili!

Obogega mladeniča smo ob velikem spremstvu domačinov pokopali v tork 23. t.m. Vsi iskreno sočutujemo s težko prizadetemu mlademu Vojkota in jizrekamo naše sožalje. Dobrega in pridnega Vojkota pa ne bomo pozabili!

Naša občinska svetovalca, gg. dr. Birsa in Rudi Bratuž, sta za nedeljo popoldne 21. t.m. sklicala na Placutno sestanek, zaenkrat sami nekaterih slovenskih volivcev, in jim podala poročilo o njihovem dosedanjem delovanju v goriškem občinskem svetu.

Orisala sta težak položaj slovenske svetovalca sredi глубих усес в Slovencem nenaklonjene telesko razpoložene italijanske večine. Govorila sta o vztrajni boroti za priznanje in obrambo naših jezikovnih pravic, o svojih nastopih za razno vprašanja, ki se tičejo vsega goriškega občinstva, se poselje pa slovenskega dela goriškega prebivalstva.

Naša občinska svetovalca sta za nedeljo popoldne 21. t.m. sklicala na Placutno sestanek, zaenkrat sami nekaterih slovenskih volivcev, in jim podala poročilo o njihovem dosedanjem delovanju v goriškem občinskem svetu.

Oba naša svetovalca sta poudarila potrebo po nujni povezavi z vso našo javnostjo ter izrazila željo, naj jim vsakdo sproti javi potrebe ali krivice, ki se godijo, da lahko takoj nastopita pri županu in v občinskem svetu, piračo so pri takih nastopih tudi na glas ljudstva, ki mora biti zaščiteno v isti meri in stopnji enakopravnosti.

Dr. Sfiligoj in dr. Kacinc sta se

dr. Birsi in Rudiju Bratužu zahvalili za njihovo dosedanje delo in trud, z zagotovilom, da ju naša javnost z zanimanjem spremlja in podpira na delu, za katero sta od

gata na humusu, je zelo roditvena!

Vse navedene snovi vsebuje v večji ali manjši količini hlevski gnoj in zato pravimo, da je kralj vseh gnojil. V mislih imamo seveda dobro razkrojen hlevski gnoj. Taki gnoj vsebuje na 10 stotov približno 2 kg fosforja, 4 kg dušika, 5 kg kalija, le malo apna, v manjši količini razne druge hranilne snovi: bor, železo itd., vse ostalo je rastlinska snov ali humus.

Iz tega izhaja, da moramo obilježiti s hlevskim gnojem, če hočemo napraviti zemljo črno ali rodovitno. Ker pa, kakor vidimo, hlevski gnoj vsebuje le malo fosforja, moramo to dopolniti s superfosfatom ali Tomaževim žlindrom, in sicer približno 10 kg na 10 stotov gnoja.

Kot gnojilo uporabljamo tudi zemljivo izkorisceno, ki vsebuje približno iste hranilne snovi: gnoj, le humusa ne, imajo pa več hitro delujočega dušika. Zato prihajata v pošte zlasti pri gnojenju travam in mladim sadnjim drevesom, ki kakor smo vedali, potrebujejo mnogo dušika. Polivati ju moramo le ali ob vlažnem vremenu ali ko je zemlja vlažna od prejšnjega deževja. V nasprotnem primeru bi nam gnojnica ali straničnica ogzali korenine rastlin. Ker sta ti dve gnojili hitro delujoči, je prav polivati v manjših obrokih in večkrat.

APNO deluje različno: razkraja zemljo, deluje kot hranilna snov in razkrije kisloto, to je močvirnatno zemljo. Z apnom razkrojena težka zemlja postane rahla in korenine laže prodriajo v iskanju hrane.

RASTLINSKA SNOV ali HUMUS je zelo važna za bogato rodilno zemljo. Crna zemlja, to je bo-

Ugrabljeni Grki v Benetkah

Na prizadevanje mednarodnega Rdečega kriza so madžarska oblaste te dni dovolila povratak v domovino 1231 Grkom, ki so jih bili Markosovi komunistični grki uporniki pred sedmimi leti na begu ugrabili in odpeljali s seboj.

V nedeljo 21. t.m. so revezeli s posebnim vlakom prišli v Benetke, kjer so se vkrali na ladje in odtrili proti Grčiji.

Vsi so bili v obupnem zdravstvenem stanju, vsi stragni, premazani in sestrani v sedestrani, otroci do 90-letnih starčki in starke, moški in ženske.

Prizori na beneški postaji so očazovalce ganili do solz!

Komunisti nimajo spoštovanja, nimajo usmiljenja do človeškega bitja; komunisti so zločinci!

Strašna smrt v ognju

V nedeljo je dvajsetletni domačin Vojko Terpin iz Valetiče v Steverjanu našel hudo smrt v ognju. Delal je pri neki tvrdki na Soči pod dolnjim mostom, kjer je bil uslužben kot prevoznik peska in gramo. Da bi se nekoliko oglel, je vili nekaj naftne na goreča drva. Toda plamen ga je zajel in kmalu je bil ves v ognju. Hotel je vreči v Sočo, pa je bila zamrznjena in tedaj je stekel proti cesti in vplil na pomoč. Neki avtomobilist je ovil v odejo in naglo pripeljal v bolničko, kjer pa je kmalu podlegel težkim opeklinam.

Obogega mladeniča smo ob velikem spremstvu domačinov pokopali v tork 23. t.m. Vsi iskreno sočutujemo s težko prizadetemu mlademu mladega Vojkota in jizrekamo naše sožalje. Dobrega in pridnega Vojkota pa ne bomo pozabili!

Gre torej za pogodbeno določbo, sklenjeno med pristojnimi cerkevnimi oblastmi in domačini iz Tarcenta o imenovanju »vicarius-a Sclavorum« in njegovih dolžnosti. Ta je namreč moral na svoje stroške oziroma na stroške svojega vikariata vzdruževati duhovnika, ki bi bil primeren za podejovanje svetih zakramentov, in ki bi bil uspešno vršiti dušopastirske službe med slovenskimi verniki.

Gre torej za pogodbeno določbo, sklenjeno med pristojnimi cerkevnimi oblastmi in domačini iz Tarcenta o imenovanju »vicarius-a Sclavorum« in njegovih dolžnosti. Ta je namreč moral na svoje stroške oziroma na stroške svojega vikariata vzdruževati duhovnika, ki bi bil primeren za podejovanje svetih zakramentov, in ki bi bil uspešno vršiti dušopastirske službe med slovenskimi verniki.

Gre torej za pogodbeno določbo,

Iz zgodovine beneških Slovencev

Svojša smo v našem listu v podlistih objavili daljši spis z zgodovinskimi, zemljepisnimi in dialektološkimi podatki o beneških Slovencih. Zdaj hočemo to opis samo imenovanje župnika in njegovih vikarjev po ordinariatu ogledskega patriarha. O stvari smo razpravljali v že omenjenem spisu pod postavljajem o cerkvenem dostojanstvu župnika, ki so mu pravili »vicarius Sclavorum«, in ki je imel svoj sedež v Tarcentu.

Podajamo v posnetku samo nekatere odstavke iz latinske listine, napisane v Vidmu 9. februarja leta 1602:

»... tractandum et concludendum super Concordia cum D.D. Consortibus et Hominibus Tarcenti circa Capellam Sclavorum...«
»... et debet pariter et teneatur idem Plebanus se Vicarius suo sumptu, hoc est ex realibus predicti Plebanus et Quartensis habere Sacerdotum Capellam i-doneum pro administratione Sacramentorum, et scientem linguam sclavorum pro curatione Animorum sclavorum subditarum eidem D.D. Consortibus Tarcenti.«

Gre torej za pogodbeno določbo, sklenjeno med pristojnimi cerkevnimi oblastmi in domačini iz Tarcenta o imenovanju

U Sovjetiji klije novo seme svobode

Da so v Sovjetiji in po pripričanih državah na delu sile, ki vse prej kot naklonjene komunističnem strahovladam, pričajo mnoge nenavadne okoliščine, ki presečajo zahodni svet. Nedavne članske, veleizdajniški procesi najvidnejših komunističnih prvakov, nepristana prerivanja in odiranja oblastnevez in še mnogo drugih vidnih znakov je, ki diktaturam ne utrjujejo oblasti. V tem kaže, da Stalinovi dediči nimajo kakhega dela, in da vodilni komunisti po nekaterih deželah v nezaupanjem in strahom zrejo v bodočnost.

Berlinska časnikarka Brigitte Gerland je bila 1. 1946 aretirana v Draždanih. Neko sovjetsko varnostno sodišče jo je odsodilo na 15 let, ker je v zahodnonemških lilstih objavljala življenske pogoje v sovjetski coni Nemčije. Poslali so jo v Sibirijo, kjer je preživel polnih pet let. Izpustili so jo pred kraticim, in njena poročila o doživetjih v tako imenovanih »preživljenih taboriščih« so ne samo zanimiva, pač pa tudi poučna. Med drugim pravi nemška časnikarka tudi tole:

»Vlak se je končno ustavil. Dogej smo namembni kraj našega neprovostoljnega potovanja. Vorkuta je glavno mesto arktičnega dela Sovjetske zveze. Ledeni mraz mi je jemal sapo in mi poganjal solze v oči, ko sem prestopili morja edinstveno mestece zemeljske obale.«

Na tej zasneženi planjadi živi morda pol milijona jetnikov, toda kje, za božjo voljo? Ozirala sem se okrog sebe. Sam sneg, nič druga kot sneg in na vsakih nekaj sto korakov leseni zabo na visokih leseni oporah. Ob oknih teh zaboljev je slonel v težke kožuh zavit — stražar. Prav ti »viški« (stražni stolpi) so zgornovo izpričevali, da si utrimo pot skozi eno od sedesetih taborišč, ki sestavljajo mestece Vorkuta, kajti ograje in barake je sneg tako zametel, da jih skoro ni bilo mogoče razločevati.

Obstalo smo pred snežno steno. Pred nami se je odprla. Gotovo bi se prekucnula na debelih ledeni ploščah, če bi me ne vodila nevidna roka. Nenadoma se je pojavila luč, nato topota in živahnobebjanje neznanih glasov. Prvič sem prestopil prag barake »Kazenskega in režimskoga taborišča - Predstajnaja«. Pred seboj sem opazila skupino kakih petdeset žena v črnih oblačilih in z belimi rutami, ki so klečale na sredini barake in molile. Nato sem užrla še skupino mladih deklev v pisano vezanih ukrajinskih bluzah. Sedele so na visokih čistih kmečkih posteljah in njihovo melahniončno petje je večkrat preglasovalo zanešeno molitev. Nekoliko vstran je stala skupina mladenčev in deklev v živahnem razpravljanju.

Tako sem opazila, da predstavlja vsaka od treh skupin svet zase. Kasneje sem zvedela, da zastopa vsaka izmed treh skupin protikomunistično gibanje. Pred 1. 1948, to je v letu velikega preurejevanja sovjetskega sistema kazenskega taborišča, so bile te skupine ločene, nato pa so jih medseboj porazdelili v tisoč taborišč, ki so razredena po planjavah Sibirije in O-srednje Azije. Protikomunistične jenike so razmestili v posebnih »regtaboriščih«. Na ta način je ministrstvo za državno varnost prihranilo na tisoče stražnikov, psov in strojnih pušč. Posledica teh ukrepanj je bila, da so ustanovili obširna področja, v katerih so koncentrirali politične nasprotne režime in jim s tem nudili priložnost, da se med seboj spoznajo. Istočasno so jim podvojili dnevni

čas. Toda čas je bil nepovoljen, saj so prav tedaj besnele koalicijske vojne proti Franciji. Srbi so stali pred izbirko, ali pasti znova pod jančarsko oblast ali pa braniti svoje glave. Bili so torej prisiljeni poseči po zadnjem odločitvi. Leta 1804 so torej zbrali orožje, ki so ga prejemali deloma iz Vojvodine, deloma pa po Donavi in Savi iz daljnjih krajev, celo iz Trsta, kjer je živel zelo rodoljubna in bogata srbska kolonija iz severne Dalmacije, Bosne in Vojvodine. Zunanja pomoč je že 1. 1805 pokazala svoj učinek v bitkah na Jankovcu in na Mišaru. Od tedaj ni moglo biti več govor o tem, da bi se Srbija vrnila pod Turčijo. Izguba Bosne in Bolgarije je njegova neposredna posledica. Toda s tem

obrok kruha od 400 na 800 gramov dnevno.

V taborišču je vladala dvoježičnost — ruščina in ukrajinsčina. Nekdar nisem slišal Ukrainerca, da bi spregovoril kako rusko besedo in nikoli ni iz usi Rusa zadevata ukrajinska rečenica. Do 1. 1950 so bili Ukrajinci na našem področju številno močnejši, duhovno pa so prevladovali Rusi. V tem času je vladalo med obema narodoma trpežno zdravstvo.

Razumniki so bili v glavnem visokošolci iz Moskve, Leningrada, Kijeva ali Odese. Med njimi je bilo mnogo sinov »sedemintridesetarjev«. Njihovi očetje so bili vodilni člani partije, armade ali celo vlade, predno jih je velika Stalinova čistka pokopalna. Otroke so vzgajali nato v sirotišnicah in le z največjimi napori so si utrli pot na vseučilišča.

Zivljenje na prisilnem delu jih ni storlo. Nasprotno: »Končno smo svobodni, so kaj radi zatrjevali.« Končno se lahko razgovarjam s tistimi, ki nas želijo poslušati; končno lahko svobodno razmišljamo in debatiramo o vprašanjih, ki jih partijsko uho ne sme in ne more slišati.«

Poštanstvo, ki ga je to študentovska gibanje prinašalo ruskemu narodu, so imenovali »resnična Leninova beseda« (Istini trud Lenina). Beseda velikega Vladimira Iliča pa so v svojih razlagah čudovali preobražali. To preobraženje je povzelo čisto sindikalistično ali celo anarhistične poteze in spominja na gesla kronskega mornarjev, ki so l. 1921 vzkljali: »Živeli Sovjeti, toda brez komunistov!« Ti mladi študenti odločno odklanjajo vsako misel, da bi bodočo socialistično državo vodila ena ali več strank, pač pa zavlečajo, da pripada vodilna vloga

Poslanstvo, ki ga je to študentovska gibanje prinašalo ruskemu narodu, so imenovali »resnična Leninova beseda« (Istini trud Lenina). Beseda velikega Vladimira Iliča pa so v svojih razlagah čudovali preobražali. To preobraženje je povzelo čisto sindikalistično ali celo anarhistične poteze in spominja na gesla kronskega mornarjev, ki so l. 1921 vzkljali: »Živeli Sovjeti, toda brez komunistov!« Ti mladi študenti odločno odklanjajo vsako misel, da bi bodočo socialistično državo vodila ena ali več strank, pač pa zavlečajo, da pripada vodilna vloga

K tej skupini je spadala tudi Tamara. Bila je hčerka ugledne boljeviške družine in nekoč vneta Komsomolka, članica komunistične mladine. Kot izučena tehničarka je v neki leningrajski tovarni živel razmeroma prijetno življenje.

S svojo usodo pa ni bila zadovoljna. Nekdo mu je dejala, da je stalno imela obutek, kakor da capita potanki ledeni skorji, ki se ji bo vsake čas zdrobila pod nogami. Zdaj je bilo nastalo kot posledica življenga razpravljanja med petorico moskovskih vseučiliščnikov.

Za ta program so zdelali na tajnih nočnih sestankih pri skrbno zapitih vratih. Celotno gibanje je bilo nastalo kot posledica življenga razpravljanja med petorico moskovskih vseučiliščnikov.

Za ta program so zdelali na

sto in sto študentov na raznih univerzah. Svoj program so razširjali z letaki, ki so jih sami prepričali. Kljub temu, da je policija pogostokrat pozaprila nekaj raznolikih, vendar primerih knjig ni mogla nikjer iztakniti. Nekega večera je čisto slučajno naletela na oguljeno knjigo »Novi testament«, ki je do takrat še nikoli ni videla. V tej noči — tako mi je pripovedovala — je doživeljala polno spremembo, in ko se je pridelo svitati, se je odločila pričeti čisto novo življenje. Življenje, ki bo temeljilo na besedi evange-

lijam in se poskušala približati zgodnji filozofiji, vendar primerih knjig ni mogla nikjer iztakniti.

Nekega večera je čisto slučajno

naletela na oguljeno knjigo »Novi testament«,

ki je do takrat še nikoli ni videla. V tej noči — tako mi je pripovedovala — je doživeljala polno spremembo, in ko se je pridelo svitati, se je odločila pričeti čisto novo življenje. Življenje, ki bo temeljilo na besedi evange-

lijam in se poskušala približati zgodnji filozofiji, vendar primerih knjig ni mogla nikjer iztakniti.

Nekega večera je čisto slučajno

naletela na oguljeno knjigo »Novi testament«,

ki je do takrat še nikoli ni videla. V tej noči — tako mi je pripovedovala — je doživeljala polno spremembo, in ko se je pridelo svitati, se je odločila pričeti čisto novo življenje. Življenje, ki bo temeljilo na besedi evange-

lijam in se poskušala približati zgodnji filozofiji, vendar primerih knjig ni mogla nikjer iztakniti.

Nekega večera je čisto slučajno

naletela na oguljeno knjigo »Novi testament«,

ki je do takrat še nikoli ni videla. V tej noči — tako mi je pripovedovala — je doživeljala polno spremembo, in ko se je pridelo svitati, se je odločila pričeti čisto novo življenje. Življenje, ki bo temeljilo na besedi evange-

lijam in se poskušala približati zgodnji filozofiji, vendar primerih knjig ni mogla nikjer iztakniti.

Nekega večera je čisto slučajno

naletela na oguljeno knjigo »Novi testament«,

ki je do takrat še nikoli ni videla. V tej noči — tako mi je pripovedovala — je doživeljala polno spremembo, in ko se je pridelo svitati, se je odločila pričeti čisto novo življenje. Življenje, ki bo temeljilo na besedi evange-

lijam in se poskušala približati zgodnji filozofiji, vendar primerih knjig ni mogla nikjer iztakniti.

Nekega večera je čisto slučajno

naletela na oguljeno knjigo »Novi testament«,

ki je do takrat še nikoli ni videla. V tej noči — tako mi je pripovedovala — je doživeljala polno spremembo, in ko se je pridelo svitati, se je odločila pričeti čisto novo življenje. Življenje, ki bo temeljilo na besedi evange-

lijam in se poskušala približati zgodnji filozofiji, vendar primerih knjig ni mogla nikjer iztakniti.

Nekega večera je čisto slučajno

naletela na oguljeno knjigo »Novi testament«,

ki je do takrat še nikoli ni videla. V tej noči — tako mi je pripovedovala — je doživeljala polno spremembo, in ko se je pridelo svitati, se je odločila pričeti čisto novo življenje. Življenje, ki bo temeljilo na besedi evange-

lijam in se poskušala približati zgodnji filozofiji, vendar primerih knjig ni mogla nikjer iztakniti.

Nekega večera je čisto slučajno

naletela na oguljeno knjigo »Novi testament«,

ki je do takrat še nikoli ni videla. V tej noči — tako mi je pripovedovala — je doživeljala polno spremembo, in ko se je pridelo svitati, se je odločila pričeti čisto novo življenje. Življenje, ki bo temeljilo na besedi evange-

lijam in se poskušala približati zgodnji filozofiji, vendar primerih knjig ni mogla nikjer iztakniti.

Nekega večera je čisto slučajno

naletela na oguljeno knjigo »Novi testament«,

ki je do takrat še nikoli ni videla. V tej noči — tako mi je pripovedovala — je doživeljala polno spremembo, in ko se je pridelo svitati, se je odločila pričeti čisto novo življenje. Življenje, ki bo temeljilo na besedi evange-

lijam in se poskušala približati zgodnji filozofiji, vendar primerih knjig ni mogla nikjer iztakniti.

Nekega večera je čisto slučajno

naletela na oguljeno knjigo »Novi testament«,

ki je do takrat še nikoli ni videla. V tej noči — tako mi je pripovedovala — je doživeljala polno spremembo, in ko se je pridelo svitati, se je odločila pričeti čisto novo življenje. Življenje, ki bo temeljilo na besedi evange-

lijam in se poskušala približati zgodnji filozofiji, vendar primerih knjig ni mogla nikjer iztakniti.

Nekega večera je čisto slučajno

naletela na oguljeno knjigo »Novi testament«,

ki je do takrat še nikoli ni videla. V tej noči — tako mi je pripovedovala — je doživeljala polno spremembo, in ko se je pridelo svitati, se je odločila pričeti čisto novo življenje. Življenje, ki bo temeljilo na besedi evange-

lijam in se poskušala približati zgodnji filozofiji, vendar primerih knjig ni mogla nikjer iztakniti.

Nekega večera je čisto slučajno

naletela na oguljeno knjigo »Novi testament«,

ki je do takrat še nikoli ni videla. V tej noči — tako mi je pripovedovala — je doživeljala polno spremembo, in ko se je pridelo svitati, se je odločila pričeti čisto novo življenje. Življenje, ki bo temeljilo na besedi evange-

lijam in se poskušala približati zgodnji filozofiji, vendar primerih knjig ni mogla nikjer iztakniti.

Nekega večera je čisto slučajno

naletela na oguljeno knjigo »Novi testament«,

ki je do takrat še nikoli ni videla. V tej noči — tako mi je pripovedovala — je doživeljala polno spremembo, in ko se je pridelo svitati, se je odločila pričeti čisto novo življenje. Življenje, ki bo temeljilo na besedi evange-

lijam in se poskušala približati zgodnji filozofiji, vendar primerih knjig ni mogla nikjer iztakniti.

Nekega večera je čisto slučajno

naletela na oguljeno knjigo »Novi testament«,

ki je do takrat še nikoli ni videla. V tej noči — tako mi je pripovedovala — je doživeljala polno spremembo, in ko se je pridelo svitati, se je odločila pričeti čisto novo življenje. Življenje, ki bo temeljilo na besedi evange-

lijam in se poskušala približati zgodnji filozofiji, vendar primerih knjig ni mogla nikjer iztakniti.

Nekega večera je čisto slučajno

naletela na oguljeno knjigo »Novi testament«,

ki je do takrat še nikoli ni videla. V tej noči — tako mi je pripovedovala — je doživeljala polno spremembo, in ko se je pridelo svitati, se je odločila pričeti čisto novo življenje. Življenje, ki bo temeljilo na besedi evange-

VESTI S TRŽAŠKEGA

Spet o izpraznitvi pod očja A?

Zadnje dni smo imeli priliko prisostovati odhodu znatnega številka britanske vojske. Odložitev o tem — tako pravijo — je padla že pred nekaj mesecih in se zdaj sledno izvaja. Ne vemo sicer, če bodo pričeli odhodi tudi Američani, vendar nas pa izkušnja uči, da prav v trenutkih največjih interesnih nasprotij Angloameričani kaj radi podvzemajo odločne ukrepe. Vprašanje se na ta način preseka z enim udarcem in primer gordijskega vozla ima svojo privlačno zgovornost.

Toda ali je — se v strahu moramo vprašati — tržaško vprašanje res tako nedolžno, da ga je brez škode mogoče presekati kar z nim zamahom?

Pri tem se ne bomo zamisili na svojo lastno tragidno usodo, da bodo nas pravo domača prebivalstvo, pregazili prišleki — istrski begunci, in da bo naši posesti izbrana na milost in nemilost samovoljni razlastitvi. Ne bomo mislili nase, ne bomo gledali na to, kako nas bo v lastnem domu žal krvni sovražnik in nas zaveznimskim pristankom zasmehoval, ker so pristali na vse klevetniške obtožbe in na vse »zgodovinske dokaze« tiste mobilizirane in dobro podprtne za gajenje siromakov vedno pripravljeni znanosti.

Pustimo vse to, kar se nas tiče, ob strani in glejmo na tisto, kar nam tako lahkomiseln sprejetje odločitev morejo prirediti.

Postavimo, da bo nekega dne v bodočnosti poslednji angloamerički vojak zapustil Trst in da bodo za ohranitev reda, da bi se ne ponovili več novembriški izgredi, poklicani karabinjerji, ter slednjč, da bo s tem dejansko izvršna oblast v Trstu prešla v italijanske roke. Vse to ni nemogoče. Tipanji v Beogradu, o katerih od časa do časa govore v italijanskih listinah, zadevajo prav to vprašanje: kako bo Tito odgovor na tak tih prehod izvršne oblasti iz angloameričkih v italijanske roke? Vedno veje namreč ljudi, ki misijo, da je Tito 8. oktobra blefiral in da sploh ni ime namena udariti s svojo vojsko.

Toda 8. oktobra so bili zahodni zavezniki vendarne iznenadi. Katiči bili so trdno preprčani, da bodo Tito Trst prepustil Italiji, sam pa priključil področje B in da se bodo jugoslovanski protesti zaradi področja A ter italijanski zaradi področja B s časom vzajemno izločili. Zgodilo se je po točno nasprotno. Jugoslovanska vojska se je približala Trstu, odločena, da vkoraka v mesto, brž ko bi bilo izpraznjeno. Zadoščalo je ta grožnja in zaveznika odločitev se je resa na korist njenega u-

gleda — odložila. Toda niti z italijansko strani ni bilo prevelike umorjenosti. Zavezniško odložitev so spreljali z negodovanjem in že je bilo čuti vzklike ne le glede področja B, marveč s poluradne italijanske strani tudi glede italijanske Istre in italijanske Reke ter glede italijanske Dalmacije. Skratka na široko so razgrnili tisti spopad, ki so ga z ustvaritvijo tržaške države hoteli preprečili ter ga z unščenjem tega neutralnega področja spravili v dogledno bližino.

Mogel bi kdo reči, da so bili zavezniki čisto neprikrovano postavljani pred nevarnost novega položaja. Toda že oktobra 1953 je bilo ljudi, ki so mislili, da so s tem udarcem imeli namen spodkopati domači in mednarodni Titov ugled, da bi tako strlj njegovo oblast, italijanski imperialistični politiki pa široko odprli vrata.

Toda tudi po tem niso prenehale italijanske obtožbe in sumničenja. Ze zdavnaj so trdili, da je Tito spor s kominformom zgorj manever, ki naj bi mu prinesel zahodnjaško finančno in obozeno pomoci. Zdaj so italijanske obtožbe dobile drug izraz, in sicer trditve, da je Tito pograbil priliko, ki so mu jo dali 8. oktobra, in se — kar je že zdavnaj pripravljala — pomiril z Rusijo.

Ne domisljam se, kot delajo Italijani, da bi Titu tako rekoč čitali duše. Hoteli bi pa vendarle, dopuščajoč vse te nedokazane italijanske obtožbe, na kratko očratičati, da bi v primeru izpraznitve Trsta izgledal tukajšnji položaj.

V vprašanju Titovega zadržanja do zaveznikov so dopustne tri možnosti. Ali je bil junija 1948 res nepravljivo sproti s Sovjeti in navrnost odvisen od zahodnjaške pomoči? Ali se je samo delal, da je sproti s Sovjeti, v resnicici pa naskrivjal delal v dogovoru z njimi? Ali je začetkom sproti s Sovjeti, po Stalinovi smrti pripravljal pot za povratek v krilo komunistične skupnosti?

V prvem in v tretjem primeru (če je bil res sproti s Sovjeti, se pa z njimi naknadno izmiril), pada pretežni del krvide na italijanski račun. Italijani od junija 1948, iz-

za niso nikdar prenehali nagovarati zahodne zaveznike, da se nikakor ne bi spustili v pogajanja s Titom in na ne bi verjeli niti njegovim obljubam, niti njegovim obroženim silam. Ko je bil Tito poskušal, da bi se z Balkansko zvezo priključil zahodni obrambi proti Sovjetski zvezzi, so italijanski državniki dvakrat potovali v Atene in v Ankaro z izrecno namero, da bi upropastili Balkanski sporazum. Skratka, italijanska politika je izrecno težila za tem, da Tita osami in ga spravi v položaj, da bi pa eni strani imel proti sebi Sovjet, z druge pa zahodne zaveznike. Plod take politike diplomatskega obkroževanja Jugoslavije je bila enostranska odložitev 8. oktobra, ki je bila očitno naperjena proti Titu.

Marca so na tržaški univerzi izpiti. Kot izpravevalci prihajajo v Trst profesorji z raznih italijanskih univerz. Ti so bili v Trstu tudi preteklega novembra, vendar se pa odstranili za čas od 3. do 10. novembra tedaj, ko je bilo pričakovati, da bo ob času prireditev v Sredpolju v Trstu prišlo do nečudov. V Trst so se teda povrnili še po pogrebu novembriških žrtev.

Ti isti profesorji pridejo letos v Trst za čas od 5. do 15. marca; ne bodo pa v Trstu v času od 15. do 25. marca. Prijateljem so izjavili,

da je pametno v teh kritičnih desetih dneh biti izven Trsta. To sicer ne mora, more pa vendarle posmeti mnogo!

Predzadnjo nedeljo je bilo v bazu pri Portičih slišati razgovor med mladeničem in dekletem. Pa video, da sta bila obe vseučiliščnika.

Po neslišnem šepetjanju je slišano izjavil mladenič: »Prav zdaj bi potreboval neko Pasquinelli. Stvarne bi bila težka. Vsake nedelje se on vozi v avtu po ulici Madonne del Mare v ulico sv. Mihaela, kjer se v anglikanski cerkvi udeležuje službe božje. Vsako nedeljo točno ob določenem času. In na poti, te dni ni bilo videti dosti policije!«

Kdo je ta »on«, ni težko uganiti. Ni sicer verjetno, da bi oni atentat tudi izvršili ali pa imeli na-

šest let neprestano naperjali proti Jugoslaviji.

Mi gotovo nimamo namena, da bi opravicevali današnjo jugoslovensko politiko. Toda, ko je Tito uvidel, da imajo Italijani v hujskanju Amerike proti Jugoslaviji uspeha, je pač moral braniti svoj obstanek na oblasti in si morski zavarovati hrbet. Vzpostavitev diplomatskih zvez s Sovjetsko zvezo ter notranje razrešenje z Džilasovo reformatorsko strugo bi se v zvezi s temi dogodki moglo tolminiti kot neposredna posledica italijanskih spiek, ki so jih skoz šest let neprestano naperjali proti Jugoslaviji.

Vse to seveda velja le v primeru, da se je Tito, po izkušnjah zadnjih šestih mesecev res zatekel pod okrilje Sovjetske zvezde. Ce pa je doseglo samo to, da Tito odvriča od Zahoda in ga napravi popustljivega do Sovjetov, tedaj moramo pričakovati, da bo nadaljnina podprtitev italijanske politike do Jugoslavije še očiščilo Titovo pripravljenost za pomiritev s Sovjeti. Ce bi torej zavezniki vztrajali pri svoji odločitvi glede Trsta, bi samo prispevali k temu, da Tito očasi svoje zvezze s Sovjeti in da po zašlugi italijanske neprerišljnosti sovjetski vpliv znowa, kakor leta 1945, prodre do italijanske obale.

Ce torej v Washingtonu imajo jasno predstavo o nevarnosti, ki pretreži Zahod od takega možnega preobratu jugoslovenske politične stališča, tedaj nedvomno najbitnejša opreznost zahteva, da tak možen preobrat odločno in smotorno preprečijo. Zavezniški ne moreti biti ležeče na tem, da s spo-

Prošnja ACEGAT-u

Od neštih staršev smo prejeli poziv, naj bi pri vodstvu mestne trame, ACEGATU, izposlovili dodelitev dodatnega priključnega voza pri onih tramvajih, ki morajo vse, da bi preprečili tisto povečanje napetosti.

Ce pa vzamemo kot gotovo treto možnost, ki jo Italijani nepravljajo, da Jugoslavija, a svojih z Sovjeti sploh ne pretrgal, in da gleda Trsta postopoma dogovorno z Moskvo, bi v takem primeru izpraznitve Trsta bila najusodenija nesmotrost. Kajti v tem primeru Titova grožnja ne bi bila, kakor Italijani nedosledno misljijo, pretnja s prazno puško, ampak zvestno pripravljen ukrep, ki bi omogočil komunistični preobrat v Italiji.

Tedaj se pa Tito ne bi lotil orodja pod okriljem, marveč po nalogu, ali pa na pobudo Sovjetov. Tedaj pa njegov ukrep ne bi bil le poslednji, obupni poskus, da bi preprečil politični poraz, ampak bi bil to napadljivo dejanje iste vrste, kot je bilo prekoračenje 38. vzdoljnega.

All so pri tem pomisli na ogromen avtomobilski promet po tej cesti?! Ali je v skladu z varnostno otrok in z nemotenim poukom, če bo stata nova šola na takem izpostavljenem in prometnem srednjem?

Ce se je že obč. svet odločil za tako rešitev zidave novega šolskega poslopja, potem je treba dosegati najprej naslednje tri oblastvene ukrepe:

1) emejiti je treba največjo hitrost vozil skozi Sesljan — od razpotja k sesljanski obali do križišča proti Nabrežini — recimo na 10 do 15 km na uro, kakor so to že napravili na cesti, ki vodi skozi del Sv. Kriza ob cesti Nabrežina-Prosek, kjer je pa promet mnogo bolj omejen, kakor pa v Sesljanu;

2) pod cesto je treba zgraditi podvoz za razbremenitev prehoda pešcev, v našem primeru preči živahnih otrok, proti novi šoli;

3) skozi ves Sesljan, zlasti v novem delu, je treba postaviti skromen hodnik za zavarovanje pešcev pred avtomobili, čeprav bi ti vozili z zmanjšano hitrostjo.

Zakaj pa ni občina kupila prostor poleg sedanjega šolskega poslopja? Saj bi ga placala z istimi sredstvi kot vsa ostala javna dela v zadnjih letih! Zato izgovor, da bi nakup drugega zemljišča, razen gračinskoga, preveč stal, nikakor ne drži.

Imamo še en predlog:

Zakaj pa ne bi nove šolske stavbe zidali v neposredni bližini stare, to je tik poleg ali pred njo? Tu, seveda, v kolikor se ne bi odločili z zmanjšano hitrostjo.

Zakaj pa ni občina kupila prostor poleg sedanjega šolskega poslopja? Saj bi ga placala z istimi sredstvi kot vsa ostala javna dela v zadnjih letih! Zato izgovor, da bi živahnih otrok, proti novi šoli,

mero izvršiti ga. Ni verjetno, kajti kdor se bavi s takimi namerami, da teh ne govorji v javnem lokaju, kjer bi ga drugi mogli slišati, kateri so ga tudi slišali. Toda tako razpravljanje more biti dokaz za to, da živje ljudje, ki misljijo tudi na tako možnost in ki že danes primerno možne posledice takega atentata. In res je, da bi bile posledice nepregledne in nobenega dvoma ni, da se mnogi nadejajo, da bi tak atentat mogel imeti uspeh.

Ze danes bi zavezniške oblasti v Trstu ne storile slabo, če bi upoštavale to nevarnost.

ZA NAŠE GOSPODINJE

O pustnih krofih

Pust in krofi, to je skoraj ena sama beseda. In ce o pustu povajajo gospodinj koga v hišo, mu skoraj gotovo postreže s krofi. Ponos gospodinje so povečani krofi.

Res je, da so pristojna gradbena oblastva ugotovila, da bi povečava stare stavbe stala več kot zidava novega poslopja. Vendar mislimo, da je varnost naših otrok več vredna kot vsak večji strošek naših občinskih oblastev za ureditev novega, primernejšega šolskega poslopja.

Tu, prav tu, na tem mestu, kjer se zdaj vozimo, so stali vinogradni mojega deda in pradeda, dragi gospod! Tu sem doma in čitam list, ki piše v mojem jeziku. Vi pa nimate prav nobene pravice delati neopraviljenih opazk, ker ste tukeli in si zato takšne opazke lahko prisvojite doma, tam, od koder ste prišli. Mi pa bomo vedno čitali samo to, kar je naše in domače!

V tramvaju je nastal popoln molk in Stepančeva je nadaljevala s čitanjem. Takšna je bila počajna v obrambi svojih pravic!

To napredno, plemenito in neu-

strašeno ženo bomo ohranili v traj-

ni spominu in sledili bomo njeni ravnini narodni poti!

ANICA DELAK

ZAHVALA

Najtopleje se zahvaljujem vsem, ki so z menoj sočustvovati ob prični izgube moje sestre

MARICA GREGORIČ
vd. Stepančeve

in ki so na katerikoli način počutili njen spomin.

Skedjenj, 24. februar 1954.

DRAGA GREGORIČ

vd. ROSENBERG

Odgovorni urednik:
ANTON DABINOVIC

Tisk: tisk. »Adria«, d.d., v Trstu

ZDRAVNIK

Dr. FRANJO DELAK

v TRSTU

s prejema

na

Reški cesti - Strada di Fiume,
številka 20-III. - 2. nadstope
vsak dan od 15. do 17. ure

**Mizarji
kmetovalci
podjetniki!** ! Deske smrekove, macesne in trdih lesov trame in parke nuditi najugodnejše

CALEA

TEL. 90441 T R S T

Viale Sonnino, 24

O novi šoli v Sesljanu

naš občinski svet vzel v dolžen in nepristranski pretrs. To zahteva naša skupna ljubezen do našega narodnega.

+ Marica Gregorič
Stepančić

Nenadno in nepriskovanov nas je zapustila 16. t.m. gospa Marija Gregorič - Stepančićeva, bivša učiteljica, novinarica v pisateljica, na najpomenitejših, najznačilnejših bork za obstoj svojega naroda in jezik na Tržaškem.

Nikakor ne morem verjeti, da je ni več. Saj je še nedavno napisala v našem listu zanimiv članek o Oberdanku. In vendar! Kakor je v našem listu Stepančićeva neobhodno potrebljena zlaščila, zlaščila v obliki dnežnih dnevnih naših borbe za obstojo.

Zet kot otroku se mi je ta žena priljubila s svojo neustrašeno borbo za slovenstvo naše zemlje in s svojim neustrašenim borbenim slovenskim duhom. Ceprav je v svojih potopisih znala z očarljivostjo opisati tuje dežele, njihove